

δρόμους, γιά σκολειά, γιά λιμάνια ; Γιατί δέ μου δίνεις τὰ μεταλλεία πού ζητάω ; Γιατί δέ νοικιάζεις τὸ δικό μου σπίτι γιά νομαρχία, γιά ἀστυνομία, γιά δικαστήριο ; Γιατί δέ δίνεις σέ μένα τήν τάδε προμήθεια τοῦ στρατοῦ ; Γιατί δέ μου διορίζεις δέκα, εἴκοσι φίλους μου σέ δημόσιες θέσεις ;

Μά δέ γίνονται αὐτά, δέν πρέπει νά παραπονεῖσαι, κύριε βουλευτή, ἀρκετὰ πῆρες, δέν ἔχουμε ἄλλες θέσεις, ὅλες εἶναι γεμιστές ἀπό φίλους τῶ βουλευτάδω μας... Δέν τὰ ξέρω γώ αὐτά, λέει ὁ βουλευτής. Γιά κοίταξε κεῖ, κύριε ὑπουργέ.

Καί δείχνει στόν ὑπουργό πέρα πέρα ἕναν ἄλλο ἄνθρωπο, αὐτόν πού παραμονεύει νά γίνει πρωθυπουργός ἀμα συμαζέψει βουλευτάδες καί ρίξει τήν τωρινή κυβέρνηση, πού τοῦ φωνάζει : Ψίτ ! Ψίτ ! καλέ, ἔλα δῶ, μέ μένα, μεθαύριο θάρθουμε στά πρά-

ματα. Θά σοῦ δώσω ἐγώ πολλά πολλά, ἔχι σάν αὐτούς τούς τσιγκούνηδες. Ὅ,τι θέλεις, ὅ,τι πιθυμήσει ἡ καρδιά σου. Ψίτ ! Ψίτ ! καλέ, ἔλα δῶ, μέ μένα.

Κ' ἔτσι οἱ βουλευτάδες σαρώνονται ἀπό τὸ ἔνα κόμμα σ' ἄλλο. Πίπτει ἡ κυβέρνηση, ἔρχεται ἡ ἄλλη. Ἀρχίζουν τὰ ἴδια. Πέφτει κι αὐτή. Σκορπάνε οἱ βουλευτάδες. Δέν ὑπάρχει καμιά κυβέρνηση μέ τόσους βουλευτάδες πού νά μπορεῖ νά βαστηχτεῖ... Διάλυση Βουλῆς.

Νά, γιατί πέσει, σάν τίτιο καιρὸ ἀπάνου κάτου, εἴχαμε καινούρια Βουλή, καί γιατί φέτο ἔχουμε ἄλλη καινούρια.

Μά στό μεταξύ τί γίνεται τὸ Κράτος καί τὸ ἔθνος ; ...

ΑΛΗΘΙΝΟΣ

Ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ "ΝΟΥΜΑΣ"

ΡΩΜΑΪΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑΡΙΑ

Η ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Τὸ Γενάρη τοῦ 1905 προκηρύχθηκε διαγωνισμὸς πού οἱ ὄροι του δημοσιεύτηκαν στὸ 12^ο φύλλο τοῦ «Νουμά» (σελ. 6) καί εἶναι οἱ ἀκόλουθοι :

Α'. — Νά γραφεῖ ἀναγνωσματάρι ἀθροιστικὸ καὶ *Ρωμαῖκο*, ὄχι μέ *λα*, μέ *ρις*, μέ *οὐς* καί μέ κάθε ἄλλη τέτια ἀηδία, μὰ μέ λέξεις πού νάν τις ἀκούει τὸ παιδί κάθε ὥρα καί στιγμή στίτι του, ἀφοῦ σήμερὰ μέ κείνα πούχουνε στά σκολειά μας, τὸ Ρωμαῖκόπουλο παίρνοντας τὸ πρῶτο βιβλίον στά χεῖρά του θά πρωτοσυλλαβίσει μιὰ ψευτικὴ λέξη πού δέ θάν τῆ μεταχειριστεῖ ποτὲ στήν κουβέντα του — μ' ἄλλα λόγια μέ τὴν πρώτη λέξη πού θά συλλαβίσει θά πεί καί τὴν πρώτη του ψευτιά.

Β' — Τὸ βιβλίον πρέπει νάναι ὅσο μπορεῖ σύντομο, μὴ πιάνοντας, τυπωμένο, περισσότερο ἀπὸ ἐνάμιση τυπογραφικὸ φύλλον σέ 16ο.

ΣΤ' — Τὸ καλύτερο θά βραβευτεῖ μέ 200 δραχ. καί θά τυπωθεῖ στὸ «Νουμά», μένοντας ὅμως χτῆμα τοῦ συγγραφέα πού, ἂ θέλει, θάχει τὸ δικαίωμα νάν τὸ τυπώσει μ' ἐξοδὰ του καί σέ βιβλίον, μέ τὴν ἐπιγραφή : «Διαγωνισμὸς τοῦ Νουμά — *Ρωμαῖκο ἀναγνωσματάρι*».

Αὐτοὶ εἶταν οἱ κυριώτεροι ὄροι. Ἡ κρίση τῆς ἐπιτροπῆς εἶτανε νά δημοσιευτεῖ στὸ «Νουμά» τὸν Τρυγητὴ τοῦ 1905, μὰ ἔργησε ἴσαμε σήμερὰ γιατί δέ λογαριάσαμε, ὅταν προκηρύχναμε τὸ διαγωνισμὸ, πὼς τέτια σοβαρὴ δουλιὰ δέν μποροῦσε νά γίνει τόσο σύντομα. Ἀργὰ ὅμως ἡ σύντομα, νά πού δημοσιεύεται : σήμερὰ καί γραμμένη μάλιστα ἀπὸ τὸν Ἀργύρη Ἑφταλιώτη, πού κάτι πάει νά πεί κι αὐτό.

Ὁ φίλος πού βραβεύτηκε τὸ ἀναγνωσματάρι του, πρέπει νά μᾶς στείλει τὸ ἀληθινὸ ὄνομά του, νά πάρει τὸ βιβλίον του, νάν τὸ διορθώσει σύμφωνα μέ τις παρατηρήσεις τῆς κρίσης, καί νά μᾶς τὸ ξαναστείλει διορθωμένο νά δημοσιευτεῖ στὸ «Νουμά». Ἀμέσως

μόλις δημοσιευτεῖ θά πάρει καί τὸ βραβεῖο του, τις διακόσες δραχμῆς.

Η ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Πέντε Ἀναγνωσματάρια τῆς Δημοτικῆς σταλθήκανε στὸ Διαγωνισμὸ τοῦ «Νουμά». Καί τὰ πέντε γραμμένα ἀπὸ ἄνθρώπους πού μπήκανε στὸ νόημα, — τουλάχιστο στὸ θεωρητικὸ τὸ νόημα. Στὴν ἐφαρμογὴ ὅμως σκοντάθουνε ἀρκετὰ κ' οἱ πέντε κι ὁ λόγος εἶναι πού δέ μελετήθηκαν ἀκόμα μέ προσοχὴ οἱ ἀλύγιστοι οἱ κανόνες τῆς Ρωμαῖκῆς μας γλώσσας. Ἡ κι ἂ μελετήθηκαν ἐδῶ κ' ἐκεῖ, δέν ἐφαρμόζονται ὁμως μ' ἀλύπητη ἐπιμονή, παρὰ μερικὰ κενεῖλια τῆς καθαρεθουσάνικης γούνας, ἀφίνονται ἀκόμα μ' ἀπλωμένο πάνω τους τάπλο, τὸ παστρικό, καί τὸ νοικοκυρεμένο φρέμα τῆς δημοτικῆς.

Ελπίζουμε πάντα πὼς μέ τὸν καιρὸ οἱ νέοι μας θά τὸ καταλάβουν αὐτὸ τὸ λάθος, καί θά κατεβῶνε στόν ποταμὸ νάν τις ξεκολλήσουν τις ξενικές αὐτές προβιές, νά καθαριστοῦνε μιὰ καί καλὴ, καί νά μᾶς παρουσιαστοῦν ὀλοκάθαροι ὄχι μονάχα ἀπόζω, παρὰ καί ὡς μέσα στὸ περσι τους. Κεῖ τότε μονάχα θάχουν ὅλα τὰ συστατικά νά διδάξουνε σωστὰ καί τὰ Ρωμαῖκόπουλα.

Στὸ μεταξύ ἡ κρίση μας αὐτὴ γίνεται μέ κάποια ἀνοχὴ πρὸς τὰ γλωσσικὰ λάθη, καί μέ πιώτερη προσοχὴ πρὸς τὴν μέθοδο καί τὸ νοῦ πού εἰδείξε ὁ καθένας στὸ ἔργο του.

Τὰ παίρνομε τὰ πέντε Ἀναγνωσματάρια μέ τὴν ἀράδα.

1) Ρωμαῖκο Ἀρφαβητάριο.

(γρ. Ἀρφαβητάρι).

Μέρος Α'.

Τὸ γραφεῖ αὐτὸ ἕνας «Κάποιος». Παραπολὺ μικρὸ ὅμως, καί θάκαμε καλλίτερα νά μᾶς εἶδνε καί τὸ δεύτερο μέρος — τ' Ἀναγνωσματάρι.

Ἐχει καί δύο ψεγάδια σπουδαῖα. Πρῶτο, πού δέ χωρίζει σωστὰ τις συλλαβές. Π. χ. *ἔσ-πα-σε*, ἀντὶς *ἔ-σπα-σε*. *Πασ-τρι-κό*, ἀντὶς *πα-στρι-κό*. *Στάμ-να*, ἀντὶς *στά-μνα*, κ' ἕνα σωρὸ τέτοια. Δεύτερο, πού ἡ ὀρθογραφία του δέν εἶναι ἀλάθευτη. Π. χ. *μαλί* ἀντὶς *μαλλί*. *φωιτὰ* ἀντὶς *φωιτὰ*. *γενήσουνε* ἀντὶς *γεννήσουνε*, κτλ.

Μ' ἄλλους λόγους, ἀρχαῖο πρᾶμα.

2) Ρωμαῖκο Ἀναγνωσματάρι (γρ. Ἀναγνωσματάρι).

Ἡ πρώτη Ἀνάγνωσις τοῦ Δημοτικοῦ Σχολειοῦ (γρ. Τὸ πρῶτο διάβασμα τοῦ Δημ. Σχολειοῦ).

Νεοφώτιστος Δάσκαλος

(γρ. Νιοφώτιστος).

Μεγαλειότερο ἔργο, καί μέ κάποια σειρὰ στρωμένο, μὰ κι αὐτὸ ἀπὸ ἀρχαῖο πέννα, καί μέ δίχως καμιά σπουδαῖα μελέτη τῆς γλώσσας. Ἀραδιάζουμε μερικὰ του ψεγάδια, ὀρθογραφικὰ, γραμματικὰ, γλωσσικὰ, κι ἄλλα.

Τὸ κῆπο, τὸ πατέρα, ἀντὶς τὸν κ. τὸν π.

Ἐχάση, ἀντὶς χάσημε.

Πέδεμα ἀντὶς παιδεμα.

Νά κάμωμε, ἀντὶς νά κάμουμε.

Ἦσαν, ἀντὶς εἶταν ἢ εἶτανε.

Γδένω, σβένω, κτλ. πού πρέπει νά εἶναι ντόπια, ἀντὶς Γθένω κτλ. πού εἶναι ὁ κοινὸς τύπος.

Στὸ Δεύτερο Μέρος, οἱ πιώτεροι στίχοι πού διαλέξε γιά νά διαβάξουν τὰ παιδιὰ εἶναι νάν τους κλαίς. Ὅριστε δυό-τρεις.

Μόνον, ὅπως ἀπαιτεῖ

Τὴ καλὴ νάπολαμβάνη,

Ἔτσι πάλι χρεωστεῖ

Μόνον τὸ καλὸ νά κἀνη.

Στίχοι, πού καθαρεύουσες, μισοκαθαρεύουσες καί δημοτικῆς λέξης ἀνακατευτήκανε μιὰ σαλάτα.

Στὸ δεύτερο αὐτὸ μέρος ὁ σύδεσμος δέ παίρνει καί δίνει. Μὰ κι ἄλλα ἔχουμε κάμποσα, κ' ἦσαν, καί τριχὰς χοντράς καί μακράς, τὰς ὁποίας, μ' ἄλλους λόγους ἡ Δημοτικὴ ἐδῶ πέρα εἶναι χαντακωμένη.

Ἐχει καί μερικῆς περιέργης ἰδέες ὁ «Νιοφώτιστος». Λόγου χάρη, νά μὴ ρίχτουνε πέτρες τὰ παιδιὰ, — πρᾶμα πού εἶναι καλὴ γύμναση — γιατί ἕνα κακὸ παιδί χτύπησε μιὰ γυναῖκα στὸ μάτι μέ πέτρα. Ἄλλο. Πὼς τὸ ἄλογο τῆ γλώσσα καί τὰ δόντια τὰ ἔχει μέσα στὸ στόμα. Ἀμὲ τέλλα ζῶα πού τᾶχουνε;

Νά μελετήση, νά μελετήση ὁ φίλος, νάκονιση καί τὴν κρίση του λίγο, γιά νά μᾶς φτειάξῃ καλλίτερα.

3) Τὸ πρῶτο βιβλίον τοῦ παιδιοῦ

Μὲ ρητὸ,

« Ἀφήστε τὰ παιδιὰ νᾶρ-

θουν κοντὰ μου».

Πόλη, Μάη τοῦ 1905.

Τὸ ἀναγνωσματάρι αὐτὸ τὸ γραφεῖ ἄνθρωπος μέ καλὴ θέληση, μέ ζῆλο, καί πού κάτι γνωρίζει ἀπὸ παιδιὰ.

Πρὶ νά κρίνομε τὸ ἔργο, ἄς ποῦμε δυὸ λόγια γιά τὸ ὀρθογραφικὸ του τὸ σύστημα, πού μᾶς τὸ ζηγᾶει σέ πρόλογο ὄχι σωστὰ ρωμαῖκα γραμμένο. Εἶναι τὸ σύστημα του ἀπάνω κάτω νά καταργηθοῦν πολλὰ φωνήεντα καί διφθόγγαι πού ἔχουν ἱστορικὴ μονάχα σημασία, καθὼς κ' οἱ δασεῖς κ' οἱ περισπωμένες. Ἴσως δέν εἶναι καί πολὺ ἄστοχη ἡ ἰδέα του. Ἐχουμε

ὅμως τώρα νὰ φροντίσουμε ἄλλα πιὸ σπουδαῖα. Ὅλα μεμιάς δὲ γίνονται. Καλλίτερα νὰ μελετοῦμε τοὺς γλωσσικούς μας κανόνες καὶ τὸ λεξικὸ μας, καὶ μὴ τε μιὰ φορά νὰ μὴν τὰ παραβαίνομε, καθὼς τὰ παραβαίνει ὁ φίλος μας σὰ γράφει νέο ἔτος ἀντὶς πρωτοχρονιά, οὔτε ἓνα ἀντὶς κανένα, ἐπάνω ἀντὶς ἀπάρου, σχολιοῦμε ἀντὶς σχολιοῦμε, δώρισε, ἀντὶς χάρισε, ἔξαφνα ἀντὶς ἄξαφνα, κτλ. Ἀφίνομε τὸν Πρόλογο, ποῦ εἶναι φοβερὰ ἀνακαταμένη ἡ γλῶσσα του.

Ἐπειδὴ ὁ φίλος αὐτὸς μπορεῖ νὰ ξανακαταπιαστῆῖ τέτοιο ἔργο, ἄς τοῦ παρατηρήσουμε μερικὰ καὶ γιὰ τὸ ὕλικό του.

Ὅ,τι λέει κανένας σὲ παιδί πρέπει νὰ εἶναι μαθηματικὰ σωστό. Λοιπὸν ἡ φράση «Σὰν (γρ. σά) βρέχει, μαζεύω σαλιάνκους» εἶναι κακὴ. Οἱ σαλιάνκοι βγαίνουν ἀφοῦ βρέξη.

Ἄλλου λέει πῶς τὰ λουλούδια τῶν (γρ. τῶ) δέντρων πέφτουν, καὶ σὶν ἴποιοι τοὺς ἔχουμε δωρικά. Σὰν πέσουν τὰ λουλούδια, πωρικά δὲ γίνονται. Ἐπρεπε νὰ πῆ ἀτὰ πέταλα τῶ λουλουδιῶν εἶναι πεσμένα κ' ἔμειναν τὰ πωρικά τους, ποῦ μεγάλωσαν κτλ.

Ἄλλο. Τὰ παιδιὰ δὲν ἀποκοιτῶνε νὸ βγοῦν ἔξω (τὸ χειμῶνα δηλ.).

Πολὺ κακομαθημένα παιδιὰ, σὰ νὰ εἶτανε ὀγδόντα χρονῶ γέροι.

Δυὸ τρία παραμυθάκια του στὸ τέλος εἶναι ἀρκετὰ νόστιμα, καὶ μποροῦσαν νὰ βγοῦνε καὶ στὸ «Νουμά», μὲ τὴ συνειθισμένη ὀρθογραφία ὅμως.

4) Ρωμαϊκὸ Ἀναγνωσματάριον (γρ. Ἀναγνωσματάρι). Τοῦ Φαίκα.

Γραμμένο ἀπὸ ἄνθρωπο ποῦ, καθὼς καὶ τὸ λέει δουλειὰ του εἶναι νὰ διδάσκη παιδιὰ, ποῦ κάτι ξέρει, καὶ ποῦ ἔχει πολὺ ἐνθουσιασμὸ μέσα του. Τονὲ βραβεῖναι ὅμως σὰ βραχνῆς κάποια ἀδιαφορία πρὸς τὸ σωστὸ, κάποια ἀπροσεξία, καὶ καταντᾶει ἀδύνα, το νὰ γράψῃ ἀράδα χωρὶς νὰ σκουντάψῃ. Κάποτες ἴσως γιὰτὶ μᾶς κόλλησε ἡ καθαρύουσα στὴν πέννα σὰ λίγδα. Μὰ ἴσα ἴσα ὁ ἀγώνας μας αὐτὸς εἶναι, νὰ παστρέψουμε μιὰ καὶ καλὴ καὶ πέννα καὶ χέρι. Μήτε τίς πιὸ κοινές, τίς πιὸ κλασσικὲς ὀρθογραφίαι δὲ φαίνεται νὰ τίς ξέρῃ ὁ Φαίκα. Τὸ εἶναι χίλιες φορές τὸ γράφει ἤνε.

Ὅσο γιὰ τὸ ἴδιο τὰναγνωσματάρι, τὸ μεγαλύτερο του σφάλμα μᾶς φάνηκε ποῦ δὲν εἶναι ἀρκετὰ

ἀπλό. Τὰ δηγήματα καὶ μερικὲς περιγραφές, νοστιμούτσικα. Οἱ πιώτεροι στίχοι ὅμως κ' εἰδῶ ἄσκημα διαλεγμένοι, καὶ μὲ γλῶσσα μισὴ μισή.

Ἀραδιάζουμε μερικὰ του λάθια μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ τὸν κεντήσουμε νὰ προσέξῃ ἀνίσως καὶ γράψῃ πάλε, κ' ἐλπίζουμε νὰ γράψῃ καὶ νὰ πιτύχῃ, μιὰ καὶ καλοχωνέψῃ τοὺς κανόνες καὶ τὸ λεξικὸ τῆς γλώσσας.

Σελ. 1. «Ὅταν θὰ δώσουμε εἰς ἓνα ἄλλον κάτι, τί τοῦ λέμε»;

Ἐδῶ ἔχουμε τέσσερα λάθια.

1. Ὅταν ἀντὶς οὐα.
2. θὰ δώσουμε ἀντὶς δίνουμε.
3. εἰς ἀντὶ σ'.
4. ἓνα ἄλλον ἀντὶς ἓναν ἄλλον.

Σελ. 3. Τὸ κῆπο ἀντὶς τὸν κῆπο, κὶ ἄλλα τέτοια πάμπολλα.

Πάμπολλοι εἶναι κ' οἱ ἱταλισμοὶ του, ποῦ λές καὶ τοὺς ἔχει ἐπίτηδες διαλεγμένους. π. χ.

- Σελ. 4 Βασιλέας ἀπὸ τὰ ζῶα
» » Μιὰ μέρα ἀπὸ τὸ Γενάρη
» 20 φύλλα ἀπὸ λάχανα
» » φέρνει κέρατα!

Τὰ παραδείγματά του δὲν εἶναι πάντα σωστά. Λόγου χάρι, σελ. 8, τὴν Ἀλκυονῆ τὴ λέει Θεά.

Ἄλλα του διαβάσματα πάλε εἶναι τόσο κουραστικά ποῦ θὰ νόσταζε καὶ τὸ πιὸ ἔξυπνο τὸ παιδί.

Τὸ λεξικὸ του εἶναι γεμάτο ντόπιες λέξεις ποῦ δὲν ἔχουν τὸν τόπο τους σὲ τέτοιο βιβλίον. Π. χ. Μπαρμπαρόσαρο, πέδηλο, κραμπὶ, μπρόκολα, πρικά, κτλ.

Σ' ἓνα του μάθημα (σελ. 9) λέει. Μὴ ζητᾶς νὰ πάρῃς τὰ ξένα πράματα. Μὰ δὲν εἶναι καλὸ νὰ κάμνουμε σὰ νᾶχῃ κακὸ στὸ νοῦ του τὸ παιδί, κὶ ἂν τὸ ξανασυλλογιστῆθῇ θὰ συμφωνήσῃ ὁ Φαίκα μᾶς μὲς πῶς ὁ καλλίτερος τρόπος μὲ τὸ παιδί εἶναι πάντα νὰ τὸ παραδεχόμαστε τίμιο.

5) Ρωμαϊκὸ Ἀναγνωσματάριον (γρ. Ἀναγνωσματάρι). Ἀλφαβητάριον (γρ. Ἀρφαβητάρι).

Μὲ ρητό,

Ἄφτετε τὰ παιδιὰ ἔρχεσθαι

πρὸς με.

Αὐτὸ μᾶς φάνηκε ἀπ' ὅλα πιὸ μεθοδικὰ καὶ πιὸ

μὲ κρῖση γραμμένο, ἂν καὶ λιγάκι σύντομο. Ἐχεῖ καὶ καλοῦτσικες ζουγραφίαι ἐτοιμὲς μέσα στὸ χερσόγραφο. Ὁ συντάχτης ξέρεῖ κὶ αὐτὸς ἀπὸ τέτοιαι δουλειῆς, ξέρεῖ κὶ ἀπὸ παιδιὰ. Γεμάτο ὅμως γλωσσικὰ λάθια κὶ αὐτὸ τὸ ἔργο, ποῦ μαρτυροῦν ἀπειρία, ἀμελετωσύνη κὶ ἀπροσεξία.

Τοῦ παραχωροῦμε τοῦ συγγραφέα τὸ Βραβεῖο τοῦ «Νουμά», ἀφοῦ ὅμως πρῶτα τυπωθῆ στὸ «Νουμά» τὸ βιβλίον διορθωμένο σύμφωνα μὲ τὰ σημεῖώματα ποῦ τοῦ βάζουμε παρακάτω τὰ πιὸ σημαντικά. Ἀνίσως καὶ δὲν ἔχει τόπο ὁ «Νουμάς» νὰ τυπώσῃ τὰ πολλὰ αὐτὰ διορθώματα καὶ ξέχωρα, τότες ἔς τὰ κρατήσῃ κὶ ἄς τὰ δώσῃ τοῦ συγγραφέα, νὰ τᾶχῃ πρόχειρα σὺν τυπῶν τ' ἀναγνωσματάρι του σὲ βιβλίον. Θᾶταν ὅμως καλλίτερο νὰ τυπωθῶν εἰδῶ, σὺν εἶδος μάθημα γιὰ ὅσους γράφουνε ρωμαϊκὰ «στὰ μουτουρού».

Σελ. 2-20-27-29-40-41-47. Σύμφωνα γρ. Σύμφωνα.

- » 3-31. Πανὶ γρ. Παννί.
- » 4. Κάμα νὰ βγεῖ, ἐπειδὴ ἀτονο καθὼς εἶναι, δὲν ξέρομε ἂ σημαίνει καμία ἢ κάμα.
- » 4. περόνι, δασκαλισμὸς παρμένος ἀπὸ τὸ περόνη. Τὸ ρωμαϊκὸ εἶναι πιρόνι.
- » 6 χάρι γρ. χάρη.
- » » Ταχύ. Νὰ λείψῃ, ἀφοῦ ἡ δασκαλικὸ μπορεῖ νὰ εἶναι, ἢ ντόπιο. (Τὸ ταχύ θὰ πῆ προῖ).
- » 7-18-28. ἡμέρα γρ. μέρα.
- » 7 κόχη γρ. κόχη.
- » » χατήρι γιὰτὶ μὲ η ; γρ. χατήρι.
- » 8-34. θύρα δασκαλισμὸς γρ. πόρτα.
- » 8-24. θηρίο γρ. θεριό.
- » 8-16. φέτα γρ. φέτα.
- » 9 φίλια, νὰ βγῆ ἀφοῦ δὲν ἔχει τόνο νὰ δείχνῃ ἂν εἶναι φίλια ἢ φιλιά.
- » 9 πίτα γρ. πίτα.
- » 10 ρόγα γρ. ρώγα.
- » » φαγι, λέγω γρ. φαί, λέω.
- » 10-16-18-21. ἀγόρι, ἀγοράκι γρ. ἀγόρι κτλ.
- » 12 βοή γρ. βουή.
- » » βαρέλι γρ. βαρέλλι.
- » » βαθὺ, βαθὺ κτλ. Αὐτὰ, ἐπειδὴ καὶ κλίνονται ὅπως τὸ παιδί, ἴσως καλλίτερα νὰ γράφονταν τὸ ἴδιο στὸ οὐδέτερο, βαθί, βαθί κτλ.
- » 14 ἔξω γρ. ὄξω.
- » » πάλι γρ. πάλε.
- » 15 Ἄξες ποῦ τινίζονται σὴν λήγουσα. Ὁξόντες λοιπὸν.

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΗΣ ΓΑΛΑΝΗΣ

Ὅταν ἔμαθε, πῶς εἶχανε γράψῃ τοῦ ἀραβωνιαστικοῦ της, μιὰ σκέψη, ποῦ ποτέ ὡς ἐκείνη τὴ στιγμή δὲν εἶχεν ἔρθεῖ νὰ ταράξῃ τοὺς ἡσυχούς λογισμοὺς της, τὴν ἔκαμε νὰ νοιώσῃ ἓναν πόνον ἀβάσταχτο στὴν καρδιά.

Εἶναι λοιπὸν βραβεῖα ;

Δυὸ μῆνες τώρα δλᾶκαιρους στὸ κρεβάτι κ' ὄλοι εἶχον τὴν ἴδια γνώμη, νὰ μὴν τοῦ γράψουν τίποτα γιὰ τὴν ἀρρώστεια τῆς Γαλανῆς, γιὰ νὰ μὴν τὸν βάλουνε σὲ ἀνησυχία ἤξεραν κίβλας, ποῦ θ' ἔφηνε τὴ δουλειὰ του, γιὰ νὰ τρέξῃ νὰ ἰδῇ τὴν ἀγαπημένη του. Μήπως γιὰ κείνη δὲν ξενιτεῦτηκε νὰ τῆς ἀσφαλίσῃ τὸ μέλλον ἡσυχὸ κὶ ἀφρόντιστο ; Γιατὶ λοιπὸν μὲ μιὰς ἀποφάσισαν νὰ τοῦ γράψουν καὶ πῶς μονάχα τώρα τῆς ἀνάγγειλαν τὸν αὐριανὸ ἔρχομό του ;

Ὁ πυρετὸς δὲν τὴν ἀριε καθόλου καὶ κάθε μέρα ἔβλεπε, ποῦ τὰ μάγουλά της αὐλάκωναν περ-

σότερο καὶ ποῦ διάφανα γινόνταν ἀπὸ τὴ λιγάδα τὰ χέρι.

Μήπως λοιπὸν θὰ πεθάνῃ ; Ἀ, ὄχι ! αὐτὸ δὲν τὸ ἤθελε καθόλου, ἀφοῦ εἶχε γνωρίσει τὴ ζωὴ σὺν ἀτέλειωτῃ χαρᾷ, μ' ἀκρίβη ποῦ ἦταν καὶ πολὺ χαί δεμένη, ποῦ δὲν πρόφτανε νὰ ποθῆσῃ κάτι, ποῦ τῶχε κὶ ἀποχτημένο. Ἐτσι μεγάλωσε κ' ἔφτασε στὰ δεκαπτά της χρόνια ὁμορφῆ καὶ πολυτρογιρισμένη ἀπ' ὄλους, γλυκειὰ, χαριτωμένη. Ὡς κ' ἡ ἀγάπη, ποῦ μονάχα τίς χαρές της γνώρισε καὶ κανένα φάρμακι, τί ἄλλο εἶτανε γιὰ κείνην παρά ἓνα ὁμορφο γλυκοτραγουδιζόμενο τραγοῦδι ; Ὅχι, δὲ θέλει νὰ πεθάνῃ κ' ἡ ζωὴ ἔχει ἀκόμα πολλές χαρές φυλαμένες καὶ τὰ ὁμορφα καὶ ζηλιεμένα της νιάτα δὲν πρέπει νὰ τὰ οἶνῃ τὸ χῶμα. Βρίσκονται δυὸ μάτια γιὰ νὰ τὰ καμαρώνουν, βρίσκεται μιὰ καρδιά, ποῦ μὲ λαχτάρῃ τὰ ποθεῖ.

Εἶναι ὁμορφῆ, πολὺ ὁμορφῆ ἡ ζωὴ, ὅταν τὴ συντροφεύει ἡ χαρὰ καὶ τὴ νανουρίζῃ ἡ μαγεῦτρα ἰλιπίδα.

Μ' αὐτὲς τίς σκέψεις ἀδύνατο νὰ κοιμηθῇ, τὰ μάγουλά της καῖνε καὶ τὸ μέτωπό της εἶναι βαρὺ, βαρὺ, σὺν πέτρα. Κ' ἡ χαρὰ της νὰ ἰδῇ ἀνέλπιστα τὸν ἀραβωνιαστικὸ της χάνεται μπρὸς τὴ λύπη, ποῦ τῆς γενεᾷ ἡ σκέψη, ποῦ δὲ θὰ ζῆσῃ, γιὰ νὰ

χαρῆ μαζί του τὴ ζωὴ.

Στὴν κάμαρά της σὲ μιὰ πολτρόνα ἀγρυπνᾷ ἡ μητέρα της. Ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα τῆς ἀρρώστειας τοῦ παιδιοῦ της δὲν ἐπλάγιασε σὲ κρεβάτι. Στὸ καναπέδακι μὲ τὸ κεφάλι στὸ χέρι τοῦ ἀκουμπισμένο γλυκαποκοιμίζεται—κουραζεται τόσο τὴν ἡμέρα !— ὁ πατέρας της. Τὴ μαύρη της σκέψη ὅμως δὲν τοὺς τὴ λέει γιὰτὶ νὰ τοὺς ἀντισυγχῆσῃ περισσότερο ; ἀλλὰ αἰστάνεται ἓναν πόνο στὸ στῆθος, σὺν κάτι νὰ τῆς ξεσκίξῃ τὴν καρδιά.

Τὰ ζήμερώματα ἡ κούραση κ' ἡ ἀδυναμία νικῆσαν κ' ἔτσι ἀποκοιμήθηκε. Ὅταν τὸ πρῶτ' ἀνοῖξε τὰ μάτια της μιὰ ἀχτίδα ἡλιοῦ εἶτανε στὴν κάμαρά της. Τὴν ἀντίκρυσε καὶ χαμογέλασε δλ' οἱ φόβοι τῆς νύχτας εἶχανε περᾶσει. Τί κὶ ἂν ἔγραψαν στὸν ἀραβωνιαστικὸ της ; τόσο τὸ καλῆτερο ! θὰ τῶκαμαν, γιὰ νὰ τῆς δώσουν μιὰν εὐχαρίστηση μὴπως δὲν εἶτανε ἡ μοναχὴ φροντίδα καὶ σκέψη τοὺς ἡ χαρὰ τοῦ παιδιοῦ τους ;

Πόση μεγάλη ἡ δύναμη τῆς Δημιουργίας ! ἀφοῦ μ' ἀχτίδα ἡλιοῦ, ἐν' ἀγριοβούλουδο σὲ γκρεμῶ, τὸ γλυκοψύσημα τοῦ ἀγέρας, τ' ἀφρισμένο κῆμα, ποῦ σκάει στὴν ἀμμουδιά, τὸ κελαδῆμα ἐνὸς πουλιοῦ μᾶς κάθουν σὲ μερικὲς κρίσιμες στιγμὲς τῆς ζωῆς μας νὰ σκεφτοῦμε διαφορετικὰ καὶ νὰ θεωρήσουμε μ' ἄλλα

- » » θαυμαστικό γρ. θαυμασικό, άφου λέμε θαμάζω.
- » 16 Λέξεις που τονίζονται στην παραλήγουσα. Γιατί όχι παροξύτονες;
- » » μία γρ. μία.
- » 17 Λέξεις που τονίζονται στην προπαραλήγουσα. γρ. προπαροξύτονες.
- » 18 πνεύματα γρ. πνέματα.
- » » Μ' έδωκε γρ. μου έδωκε.
- » » σε αγαπῶ γρ. σ' αγαπῶ.
- » » με αγαπᾶ γρ. μ' αγαπᾶ.
- » 21 σάιτα γρ. σάιττα.
- » » Οί δίφτοιγοι γρ. Διφτόγγοι.
- » 22-30 λουλουδι γρ. λουλούδι
- » 22 Έχουν ματάκια γρ. Έχουνε ματάκια.
- » » λέγουν γρ. λένε.
- » 24 βοΐζει γρ. βουΐζει.
- » 25-45 σαν φείδι γρ. σα φίδι.
- » 25 δύο γρ. δυό.
- » » καΐλα, καΐμός. Αΐτά να βγούνε, επειδή το πρώτο γράφεται καΐλα, και το δεύτερο καημός.
- » » Όπου πονεί έχει καΐμό (γρ. καημό) Το δπου αυτό είναι μεσαιωνικό και το παιδί μπορεί να σαστίση. Το βάζανε τότες, κ' έμεινε σε παροιμίες.
- » 26 πένκη γρ. (ή) πέφκα, (τοί) πέφκο, ή (β) πέφκος. Το δεύτερο το κοινότερο.
- » » εΐνεται γρ. προσεΐνεται.
- » » εΐλλοῶ γρ. βλογῶ.
- » » ἀλευρι γρ. ἀλεύρι.
- » » εΐλλογῆ γρ. βλογᾶ.
- » » Σὺ γρ. Έσὺ. Άπαραίτητο αυτό.
- » 27-28 Δύο δμοια σύμφωνα ανάμεσα στη λέξη γρ. Δυό δμοια σύφωνα στη μέση της λέξης.
- » 27 ἄλας γρ. ἀλάτι.
- » » ζωΐφιο καλλίτερο ζούδι.
- » » Η κίσα είναι ένα πουλί. Το ένα είναι γαλλισμός ή ιταλισμός, και να φύγη.
- » 28-32 τρώγει γρ. τρώει.
- » 29 φυλάγει γρ. φυλάει.
- » » το σῶμα του σκύλου σκεπάζεται με τριχες γρ. το σῶμα (ή καλλίτερα το κορμί) του σκύλου είναι τριχικό.

- » » Ήλθε πάλι πασχαλιά με άρνι και με αδαγᾶ το σωστό είναι Ήρθε πάλε πασκαλιά Με τάρνι και με ταδαγᾶ.
- » 30 κλαδευτήρι γρ. κλαδαντήρι.
- » 31 πράσο γρ. πράσο.
- » » πρύμνη γρ. πρύμη.
- » » παΐζουν στην πρασινάδα γρ. παΐζουνε στην πρασινάδα.
- » 33 πλένεται γρ. πλένεται.
- » » Ό χρόνος γρ. ο καιρός.
- » 34 φλώρι γρ. φλώρι.
- » » φλαμουρι, φλαμουριά γρ. φλαμμούρι, φλαμμουριά.
- » » ράπτω γρ. ράφτω.
- » » ανῶφλι και κατῶφλι γρ. ανῶφλι και κατῶφλι.
- » » λέγει γρ. λέει. Η κλίση είναι, λέω, λές, λέει, λέμε, λέτε, λένε.
- » 35 βλέφαρο γρ. ματόφυλλο.
- » » τέσσαρες γρ. τέσσερεις.
- » 36 ζωγράφος, ζωγραφίζω γρ. ζουγράφος, ζουγραφίζω.
- » » μύδαλο γρ. άμύδαλο.
- » » υστερη μου γνώση να σε είχα πρώτα. γρ. Στερνή μου γνώση, να σ' είχα πρώτα.
- » » Μήτε κάθουσι οΐτε μια στιγμή γρ. δέν κάθουσι οΐτε μιὰ στιγμή.
- » » φθάσης γρ. φτάσης.
- » » σαν γλήγρο γρ. σα γλήγορο.
- » 37 Σχολέο γρ. σχολειό.
- » » όταν θέλεις γρ. οτα θέλεις.
- » 38 γενᾶ ένα κατοικίμ να φύγη το ένα.
- » » κουκουτσι γρ. κουκούτσι.
- » » Βρέχει, χιονίζει κτλ.
Το συνηθισμένο είναι, Βρέχει, βρέχει και χιονίζει, Και τὰ μάγμαρα ποιΐζει Και ο πουτικός χορεύει, Και ή γάτα μπαγερεύει, Και ο σκύλος τηγανίζει. Να λείψη όμως αυτό το παράδειγμα επειδή για χάρη του μέτρου μπαίνει ο δασκαλισμός και ο.

- » » Και εκείνο ξεφωνίζει. Κακός στίχος. Βλ.ε, Μας καλοναοδίζει.
- » 39 ελαφρός γρ. άλαφρός.
- » » ζωο σαν τη χήνα γρ. πουλι καθῶς ή χήνα.
- » » μακρός γρ. μακρός.
- » » ποιδ γρ. ποιδς
- » 40 στρέφει γρ. γυρίζει.
- » » καλοναΐρι γρ. καλοναΐρι.
- » » όταν βρέχει γρ. οτα βρέχει.
- » 40-45 τον χειμῶνα γρ. το χειμῶνα.
- » 40 τότε γρ. τότες.
- » » Η γῆ γρ. ή γις.
- » 41 κτυᾶ γρ. χτυᾶ.
- » » εις τᾶ γρ. σᾶ.
- » » πουλοῦν λογιῶν λογιῶν γρ. πουλοῦνε λογιῶ λογιῶ.
- » » εφύτευεν γρ. φύτευε.
- » » κ' ἀγάλια ἀγάλια ἔγινεν γρ. κι ἀγάλια ἀγάλια ἔγινε.
- » » τράμα τραπαΐζουμαι, κτλ.
Να φαίνονται οι στίχοι ξεχωρα, έτσι, Τράμα τραπαΐζουμαι, Πέφτω και τοακίζουμαι, Και χτυπῶ τη μύτη μου, Και με κλαίει ή νύφη μου.
- » 42 ζυγιάζουμε γρ. ζυγιάζουμε.
- » » Δύο πεντάρες κάνουν μια δεκάρα γρ. Δυό πεντάρες κίνουνε μιὰ δεκάρα.
- » » σπείρουνται γρ. σπέρονται.
- » » Ήτιον γρ. εΐταν.
- » 43 (ή) ασβέστη γρ. (β) ασβέστης.
- » » ένα μικρό — ένα εργαΐδιο. Να λείψη το ένα.
- » » τῶν παιδιῶν γρ. τῶν παιδιῶνε ή τῶν παιδιῶ.
- » » Τῆν ασβέστη γρ. τὸν ασβέστη.
- » » ἔκτισε γρ. ἔχτισε.
- » » και ο κοσμάς γρ. κι ο κοσμάς.
- » 44 λόγη γρ. λόχη.
- » » φέγγε με γρ. φέξε μου.
- » 45 κάτσο γρ. κάδρο.
- » » μεγαλύτερος γρ. μεγαλύτερος.
- » » ἄνθρωποι γρ. ἀθρώποι.
- » 46 ἀλφίβητο γρ. ἀρφάβητο
- » » τὰ ἔξῃς γρ. τ' ἀκόλουθα.
- » » Άλφα γρ. Άρφα

μάτια τῆ ζωή! Κι ο πόθος να τὸν ξαναΐδῃ—πόσες φορές ἐζήλεψε στὴν ἀγωνία τοῦ πόνου της να τὸν ἔχη κοντὰ της!— τῆς χρωματίζει λιγάκι τ' ἄχνὰ μάγουλά της.

—«Μαμά, μου ἀνοίγεις τὰ παράθυρα»; ἀκούστηκε ἡ βραχὴ κι' ἀστενικὰ της φωνή.

—«Ἄκους ἐκεῖ, παιδί μου!...πῶς τὰ πέρασες ἀπόψε;»

—«Καλοῦτσικα, μαμά μου».

Ἄπο τὴν πρώτη της λέξη ὁ πατέρας της εἶχε σηκωθεί, πῆγε κοντὰ της κ' ἐνῶ ἀλαφρὰ τῆ φιλοῦσε στὸ μέτωπο, τῆς μετροῦσε τὸ σφυγμό.

Με κόπο κατῶρθωνε να τῆς χαμογελάῃ· μαύρη ἀπελπισιὰ εἶτανε ζωγραφισμένη στὴ μορφή του.

Τὰ παράθυρα εἶχαν ἀνοιχτεῖ κι' ἀπειρο φῶς πλημμύριζε τὴν κάμαρα.

—«Τί χαριτωμένη μέρα!» εἶπε ἡ Γαλανὴ ἀτράθυγε τώρα και τοὺς μπερτέδες, θέλω ὅλο τὸν ἥλιο να μπῆ στὴν κάμαρά μου».

Ἐμορφὴ μέρα ἀνοιξιᾶτικὴ κ' οἱ μυρουδιές τῶν λουλουδιῶν τοῦ κήπου ἀνέβαιναν στὴν κάμαρα και τὴν ἔλουζαν.

—«Εἶστε θετικοί, πού ἔρχεται σήμερα;» τοὺς ρώτησε και τὰ μάτια της εἶχαν μιὰν ἀσυνείθιστὴ λάμψη.

—«Ναί, παιδί μου, εἶχαμε τηλεγράφημα· ἀπεθύμησε να σὲ ἰδῇ, σὲ ξέρε; και κακοδιάθετη...»

—«Θέλω λοιπὸν να μου φέρετε λουλούδια, πολλὰ λουλούδια, δὲ μου ἀρέσει να τοῦ φανῇ ἡ κάμα-

ρά μου, κάμαρα ἀρρώστου.»

Σὲ λίγο τὸ κρεβάτι της εἶχε γιομίσει λουλούδια κ' ἡ Γαλανὴ ἀφου με κόπο κατᾶφερε να καθίση τὰ πῆρε κι' ἀρχισε να γιομίζη μ' αὐτὰ τὰ βάζα τῆς κάμαρας της.

—«Θέλω κι' ἄλλα, δὲν εἶναι ἀρκετὰ».

—«Μὰ κουράζεσαι, παιδί μου», εἶπε δειλὰ ἡ μητέρα της βλέποντας τὴν κούραση ὀλοφάνερη στὴν ἀργὴ κίνηση τῶν χειρῶν και στὴν τρομαχτικὴ ἀχνάδα τῆς μορφῆς. Δὲν πέρασε ὅμως πολλή ὥρα, πού σωστὸ περιῶδι εἶχε γίνεῖ ἡ κάμαρά της και λουσαμένη ἀπο τῆς ἀχτίνας τοῦ ἥλιου παράστανε μιὰ χαρούμενη εἰκόνα, σπαραχτικὴ ἀντίθεση με τὴν ἀπελπισιὰ, πού βασιλευσε στίς καρδιές ὄλων ἐκείνων, πού μὴν ἔχοντας καμμιάν ἐλπίδα να διατηρήσουν στὴ ζωὴ τὸ λατρεμένο ἀρρωστημένο κείνο κουφάρι, ἔκρυβαν τὸν πόνο τοὺς σὲ ψεύτικα χαμόγελα και κουβαλοῦσαν λουλούδια κρυφοποτισμένα με τὰ δάκρυά τους.

—«Θέλω να μ' εἶρη κι' ὀμορφοσυγυρισμένη μου δίνετε ἕνα χτένι κ' ἕνα καθρεφτάκι;»

Ἄλλὰ δὲν εἶχε τὴ δύναμη να χτενιστῇ· ἀκούμπησε στὸ μαξιλάρι τὸ κεφάλι και τὰ ὀλόξανθα μακρὰ της μαλλιά ἄφισε να τὰ χτενίσουν τὰ χέρια τῆς μάνας της.

—«Μὴ μοῦ τὰ πλέξης, μου πᾶνε καλῆτερα ἔτσι δὲν εἶναι ἀλήθεια, πού ναί ὀμορφα τὰ μαλλιά μου; Ἄν μοῦ δίνετε ἕνα κλωνάρι ἀπο ἄνθη πορτοκαλλίως, θέλω, σαν ἔρθη, να με ἰδῇ, ὅπως θέμαι

τὴν ἡμέρα τοῦ γάμου μας».

Ἡ φωνὴ της εἶχε ἀρχίσει να γίνετα σιγότερη, τὸ χρῶμα τοῦ θανάτου φαίνονταν στὸ πρόσωπό της.

—«Σὰ νυφούλα θὰ μ' εἶρη τώρα...»

Μὰ ἡ στερνὴ συλλαβὴ δὲν καλοακούστηκε, εἶχε χαθεῖ στὴν ἀκανόνιστὴ πνοὴ τῆς ἀγωνίας τοῦ θανάτου. Τᾶνθη τῆς πορτοκαλλίως στεφάνωναν τ' ὀμορφο παρθενικό της, κεφάλι, ἐνῶ ἡ Γαλανὴ εἶχε κλείσει τὰ μάτια της σ' ἀνεξύπνητον ὕπνο με τὸ στερνὸ φτερούγισμα ἑνὸς πόθου, με τὴν ποίηση τῆς Ἄγαπης.

Γύρω τὰ λουλούδια σκορποῦσαν πάντα τὴ γλυκειὰ μυρουδιά τους.

Μιὰ σπαραχτικὴ φωνὴ βγήκε ἀπο τὰ στήθεια τῆς μάνας της, ἐνῶ ὁ πατέρας της γονατιστὸς πρὸς τὸ κρεβάτι της ἔκρυβε τὸ πρόσωπο ἀνάμεσα στὰ σεντόνια, για να μὴν ἀκούωνται τ' ἀναφιλητά του.

Κεῖνη τὴ στιγμὴ φάνηκε στὴν πόρτα ἕνας νέος. Ἄχτισε, μόλις εἶδε τὸ θλιβερὸ θέαμα και με τὸ βῆμα ἀνθρώπου μισομεθυσαμένου, ἐνῶ τὰ χεῖλια του σιγότερμαν, κοντοζύγωσε τὸ νεκρικό κρεβάτι τῆς ἀγαπημένης κ' ἔσκυψε δακρυομένο να τὴ φιλήση.

Ἡ Γαλανὴ χαμογελοῦσε στὸν αἰῶνα της ὕπνο, εὐχαριστημένη ἴσως, πού ὁ νέος, πού με λαχτάρα καρτεροῦσε εἶχε φτάει, εὐχαριστημένος, πού τίποτις πιά δὲν ἔλειπε ἀπο τὸ γάμο, πού ὄνειρεύτηκε.

ΕΙΔΥΛΙΑ

1.

“Αχ κ’ ἐγὼ, μητέρα μου, νάχα μιὰ ἀδερφοῦλα
Μὲ μαλάκια δλόχουσα, μὲ μίτια γαλανά”
Θὰν τῆς ἔπαιρνα ἄμορφα φορέματα νὰ βάνη,
Βραχιόλια καὶ γκερτάν καὶ κεντιστὴ ποδιά.

Μέρα—νύχτα στὸ βουνὸ μονάχο ἄτριγυρνώντας
Τάσπρα μου τὰ πρόβατα μὲ πόνο πού βοσκῶ.
“Αχ κ’ ἐγὼ, μητέρα μου, νάχα μιὰ ἀδερφοῦλα,
Νὰ μούφερνε ψωμάκι, νεράκι στὸ βουνό.

Τότε πιά παράπονο δὲ θάχα, μητέρα,
Ποῦ μικρόνε μίστιλιες στὰ πρόβατα βοσκῶ.
Τί γλυκά θὰ σέπαιζα τὴν αὐγὴ, φλογέρα”
Τί γλυκὸ παῦ θάσουνε, ψωμάκι φτωχικό.

2.

Τὸ δαίλι πιά μὴν καρτερῆς ἀπ’ τὴ μικρὴ κοιλάδα
Τὴν ἀπαλὴ τοῦ σουραυλιού καὶ θλιβερὴ γλυκάδα
Νὰ φτάνη ἐδῶ μὲ τὴν πνοὴ τοῦ ἀνέμου τοῦ δροσάτου”
Γιὰ πάντα ἐχάθηκε ὁ βοσκὸς μὲ τὸ κελιάδισμά του.

“Α, βοσκοπούλα καστανή, κάθε αὐγινὴν ροδάτη
Πόφερνε τὸ κοπάδι αὐτοῦ νὰ πιῆ καὶ νὰ βοσκήτη,
Δὲν τῶδινες ἔνα φιλι στὸν ἔρμο βοϊδολάτη
Ἡ νιότη του τόσο πικρὰ γιὰ πάντα νὰ μὴ σβύση.

Τώρα τὸ βράδι ὅποιος διαβῆ τὴν πρῆσινη κοιλάδα,
Τοῦ σουραυλιού του δὲ γροικᾷ τὴ μαγικὴ γλυκάδα”
Μὴν τὸ νεράκι τῆς πηγῆς βγαίνει μὲ ἔχθρ κλαϊμένο
Σὴ νὰ θρηνητὸ τὸ νιὸ βοσκὸ τὸν ἀδικοχαμένο.

N. XANTZAPAS

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ

Ἡ πανηγυρικὴ ἀποτυχία μας στὸ Μαραθώνιο
μοῦ ἔφερε στὴ μνήμη τὸ μακαρίτη, τὸν ἀξέλαστο
Καμπύση. Στὰ 96 πού ὄλοι εἴχαμε ζουλαθεῖ μὲ τὴν
τυχαία νίκη τοῦ Μαρουσιώτη καὶ ψάλλαμε παιᾶνες
γιὰ τὴ νίκη του, ὁ Καμπύσης ἔμεινε ψυχρὸς, ἀσυγκι-
νήτος. Ἡ νίκη ἀντὶ νὰ τὸν τρελλάνει τὸν ἔβαλε
σὲ συλλογὴ. Καὶ προφήτεψε πῶς κάποια ἔθνη καὶ συ-
φορὰ μᾶς περιμένει ἔπειτα ἀπὸ τὸ καρναβάλι τῶν
ὀλυμπιακῶν. Ὁ Καμπύσης εἶχε ψυχολογήσει κατὰ-
βαθα τὸ Ρωμιό, τὸ δασκαλοθρεμμένο, τὸν ποτισμένο
μὲ τὴ μορφὴν τοῦ προγονισμοῦ. Μετὰ ἕνα ἔτος γί-
νηκε ὁ πόλεμος. Τὰ πόδια πάλε θριαμφέψανε. Καὶ
ἐξαλάφρωσε ἡ ψυχὴ μου σὰν εἶδα νὰ φτάνει ὁ Σέρικκ
πρῶτος στὸ Στάδιο. Καλῆτερο δυναμωτικό ἀπὸ τὸ
μπάτσο τοῦ Ἀμερικάνου δὲν μπορούσαμε νὰ πάρουμε.

*

Τί μοῦ ἔκανε τὴ μεγαλύτερη ἐντύπωση ἀπὸ τοὺς
ἀγῶνες; Νὰ σὰς πῶ. Οἱ νίκες μας δόλου δὲ μὲ ἐν-
θουσιάσανε γιατί δὲ μαρτυροῦσανε τίποτα. Ἐπὶ τέ-
λους δὲν εἶναι θάμα πῶς βρεθῆκανε καὶ μερικὰ παι-
διὰ φιλότιμα καὶ κάνανε τὸ χρέος τους. Ὡς ἔθνος
καθυστεροῦμε στὸν ἀθλητισμό. Καὶ στὴν τελευταία
σκάλα νὰ ποῦμε πῶς εἴμαστε, πάλε πολὺ μᾶς εἶναι.
Λοιπὸν τὴ μεγαλύτερη αἴσθησή μοῦ ἔκανε τὸ σφύ-
ριγμα τοῦ Αὐστριακοῦ. Ναι. Ἐκεῖ φάνηκε ὁ Ρω-
μιός. Ἐνα μεγάλο παιδί ἄμυαλο, πεισματάρικο, πού
προσβάλλεται κάθε τόσο ἀπὸ νευρικούς παροξυσμούς,
πού ὄλο μίζοκλαίει καὶ τυραγνίει τὴν κακομοίρα τὴ
μάννα του μὲ τίς ἀνόητες ἐπιμονές του, γιατί δὲν
ἔνοιωσε ποτὲ τὴ βαρειά χερούκλα τοῦ πατέρα—τῆς
ἀλήθειας—νάστράψη στὰ μάγουλά του. “Αχ! Μπά-
τσους, μπάτσους. Γιὰ νὰ ζυπνήσει τὸ μεγάλο τὸ
παιδί, νὰ νοιώσει φιλότιμο, νὰ κοκκινίσουνε ἀπὸ ντρο-

πὴ τὰ μάγουλά του τὰ πλαδαρά πού κρέμονται σὰν
τῆς γελάδας τὰ βουζιά.

*

Μὰ τί χωριατιά. Νάχεις μουσαφίρη στὸ σπίτι
σου καὶ νὰ τὸν ξεκουφαίνεις ἄλημερὶς φωνάζοντας
μπροστά του «Σοῦ μαγέρεψα καλὸ φαί, σοῦ ἔστρω-
σα μαλακὸ κρεβάτι, σὲ πῆγα περίπατο μὲ τὸ ἀμά-
ξι, σὲ... σὲ...». Μὰ, βλοημένοι, δὲν περιμένετε νὰ
φύγουνε πρῶτα οἱ ζένοι κ’ ἔπειτα νὰ αὐτοεγκωμια-
στήτε γιὰ τὴν εὐγένειά σας; Ἐπειτα κάνατε καὶ τὸ
λογαριασμό σας χωρὶς τὸν ξενοδόχο... τοῦ Ἀχιλ-
λειοῦ. Ἄμ’ τοὺς βαρκαόηδες τῶν Πατρῶν τοὺς φω-
τίσατε τί ἰδέα ἔχουνε; Αὐτοὶ κ’ οἱ κάμες τους.

*

Δὲν παραδέχομαι καμὴν μεταβολὴ ἄσχετη μὲ
τὸ γλωσσικὸ ζήτημα. Πῶς θὰ διαδοθεῖ ὁ ἀθλητι-
σμός σὲ ὅλες τὶς τάξεις, πῶς θάγαπηθεῖ σὰν κάτι τι
ἐθνικὸ, πῶς θὰ ζυμωθεῖ μὲ τὴν ψυχὴ μας; Αὐτὸ εἶ-
ναι τὸ πρόβλημα. Μὰ ὄχι βέβαια μὲ τὴν ἀντι-
σφαίρισις, καὶ τὴν ποδοσφαίρισις, καὶ λιθοβολία, καὶ
ἀνκρορήσις ἐπὶ κάλω, καὶ διεγκυστίδα». Οἱ κλέ-
φτες στὰ βουνὰ δὲν ἔξερνε λιθοβολία οὔτε σκοπο-
βολή· λιθάρι καὶ σημάδι ξέρανε. Ἀθλητισμός δηλα-
δὴ Ζωὴ, καὶ Καθαρεύουσα, δηλαδὴ Μούγλα, θάνα-
τος, δὲν ταιριάζουνε. Ἡ Ζωὴ μὲ τὴ Ζωὴ, δηλαδὴ
μὲ τὴ Δημοτικὴ, θὰ φτιάσουνε ἔθνος. Ἡ λεβεντιά
μόνο μὲ τὴ Λεβέντικη γλώσσα κάνουνε συντροφιά.
Κι ὁ Ποιητὴς λεβέντικα θὰ τραγουδήσει. Ἀλλοιῶς
νὰ ὁ κύριος Πανᾶς· πάρτε τον καὶ στήστε του ἀδριάν-
τα· ὅσο γιὰ τὰ λεφτά, ὁ Μαρασλῆς νάσαι καλά.

*

Πεταμένα λεφτά, κύριε Ρόστοβιτς. Ὁ σκοπός
σας ἄγιος, δὲ λέω, μὰ θὰ σὰς γέλασε κάνας δάσκα-
λος. “Α θέλετε νὰ πιᾶσαι τόπο ἢ δωρεὰ σας νὰ βᾶ-
λετε ἕνα ἄρο. Στὸ στρατιωτικὸ ἴνστιτούτο ἢ διδα-
σκαλία τῆς Γυμναστικῆς θὰ γίνονται ἢ τὴν Δημοτικὴ,
δηλαδὴ στὴν Ἐθνικὴ Γλώσσα. Καὶ στὰ σχολεῖα
μας διδάσκεται μιὰ κάποια γυμναστικὴ. Χερότερο
βασανιστήριο γιὰ τὰ παιδιά, σὰς βεβαίωνω, δὲ γίνε-
ται. Κ’ ἔχουνε δικιο. Μὲ «τάξις καὶ κάμφις, καὶ
ἄρισ καὶ ἀτενώς καὶ κλίνατε» δὲ φτιάχνονται τὰ
γερά κορμιά. Τὰ μυαλὰ μόνο νερούλιαζουνε. Λυπη-
θῆτε τὸν παρὰ σας, κύριε Ρόστοβιτς. Ἡ Αἴγυπτος
ἔχει στὸ παθητικὸ τῆς τὴν ἐκδοσὴ τῶν ἔργων τοῦ
Σούτσου στὰ 1906. Τῆς σώνει αὐτό.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

ΣΕ ΖΟΥΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ
ΜΟΝΤΕΚΑΡΛΟΥ

1.

Κοκκόρι μπλάνεις
πλουμιστό,
καπόνι βγαίνεις
μαδιστό.

2.

Μὲ τὸ καλὸ καὶ στοὺς Κορφοῦς
χαλὶ ρουλίνας
Νὰ φέρει τοῦ Τραβιάτα ὁ νοῦς
ὁ νερούλινας.

ΔΕΚΑΣ ΑἰΒΑΝΙΤΗΣ

- » » “Ἐπιλον γρ. Ἐπιλο.
» » Ἰώτα γρ. Γιώτα.
» » Λάμπα γρ. Λάμδα.
» » Σίμα γρ. Σίμα.
» » Ὠμεγα γρ. Ὠμέγα.
» » δίφθογγοι, πνεύματα γρ. διφθόγγοι, πνέματα.
» » μανοῦλα γρ. μαννοῦλα.
» » κόντια γρ. κοΐτια.
» » Τὰ φωνήεντα εἶναι ἐφτά κτλ. Δὲν εἶναι ὅμως
ἐφτά φωνήεντα, εἶναι ἐφτά ψηφιά, καὶ τέσ-
σερα φωνήεντα.

Σελ. 51. Οἱ διφθόγγοι εἶναι ἔντεκα κτλ.

Δίφθογγο κανένα τους δὲν εἶναι.

Στὸ τέλος ἔχει τὸ βιβλίον καὶ «Λίγες λέξεις γιὰ
τὴ διδασκαλίαν». Ἀσκητικὸς τίτλος. Γιατὶ ὄχι, Διδα-
χικὸς Ὀδηγός; Εἶναι γραμμένες καὶ πολὺ ἄπειρα,
δηλαδὴ σὲ γλώσσα ὄλους διόλου μιζοβαρβαρη, μὲ
τὸ συμπάθειο. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ στοχασμοὶ εἶναι κα-
λοὶ, τοὺς ξαναχύνουμε ἐδῶ ρωμαίϊκα.

Διδαχικὸς ὀδηγός.

« Ὁ διδαχτικὸς τρόπος στίκεται στὶς ἀκόλου-
» θες λέξεις: παρατηρῶ, συλλογίζομαι, μιμῶ, γράφω,
» διαβάζω.

Τὸ παιδί πρέπει μὲ τὴ γραφὴ νὰ μάθῃ διάβα-
» σμα. Ὅ,τι διαβάζει, πρέπει πρῶτα νὰ τὸ γράφῃ.
» Ὅ,τι γράφει, πρέπει ὄχι μονάχα νὰ τὸ διαβάζῃ
» παρὰ καὶ νὰ τὸ νοιώθῃ.

1. Κάθε καινούρια φωνὴ τοῦ τὴν παρουσιάζεις
» τοῦ παιδιοῦ μὲ μιὰ εὐκόλη λέξη σὲ μιὰ φράση.
» Τῆ φράση τὴ λέει πρῶτα ὁ δάσκαλος, κ’ ἔπειτα
» τὰ παιδιά τὴν ξαναλέν, κι ὄλα μαζί, κ’ ἕνα ἕνα.

2. Κάθε φράση πρέπει νὰ χωριστῇ σὲ λέξεις. Οἱ
» λέξεις πρέπει νὰ προφερθοῦνε σωστὰ κκι καθαρὰ
» καὶ νὰ μετρηθοῦνε.

3. Κάθε λέξη πρέπει νὰ συλλαβιστῇ. Οἱ συλ-
» λαβὲς πρέπει νὰ προφερθοῦνε σωστὰ καὶ καθαρὰ
» καὶ νὰ μετρηθοῦνε.

4. Κάθε συλλαβὴ πρέπει νὰ μετρηθῇ σὲ ἤχους.
» Οἱ ἤχοι πρέπει νὰ προφερθοῦνε σωστὰ καὶ καθαρὰ
» καὶ νὰ μετρηθοῦνε.

Ἡ καθαυτὸ δουλειὰ εἶναι νὰ προφέρῃ τὸ παιδί
» σωστὰ καὶ καθαρά. Τοῦ δασκάλου τὸ στόμα εἶναι
» τὸ βιβλίον ὅπου διαβάζουν τὰ παιδιά.

Μ’ αὐτὸ τὸν τρόπο κερδίζουμε τὸ νὰ ξέρουν τὰ
» παιδιά ποιοὶ καὶ πόσοι ἤχοι εἶναι στὴ λέξη καὶ
» μὲ τί σειρά.

5. Ὁ δάσκαλος πρέπει νὰ γράψῃ στὸν πίνακα
» τὸ γραφτὸ σημάδι τοῦ ἤχου, δηλαδὴ τὸ γράμμα,
» καὶ τὰ παιδιά νὰ τὸ ξεσηκώσουν.

6. Ἀπάνου στὸν πίνακα πρέπει νὰ γίνῃ παρα-
»βολὴ τοῦ σημαδιοῦ ὅπως χερογράφεται κι ὅπως τυ-
» πώνεται, κ’ ἔπειτα τὸ τυπωμένο νὰ βρεθῇ μέσα
» στὸ βιβλίον.

7. Οἱ λέξεις καὶ φράσεις πού συνοδεύουν κάθε
» γράμμα πρέπει νὰ ξεσηκωθοῦν καὶ νὰ διαβαστοῦν
» ἀπὸ τὸ ἀβάκι.

8. Τέλος, γίνεται διάβασμα ἀπὸ τὸ βιβλίον.
» Ἄν ὄλα αὐτὰ γίνονται μὲ προσοχὴ κ’ ἐπιμέ-
» λεια, τὸ γραφοδιάβασμα θὰ προχωρήσῃ πολὺ εὔ-
»κολα καὶ γλήγορα.

Κι ἀπὸ τὸν τρόπο πού εἶναι δουλεμένο αὐτὸ τ’
» Ἀναγνωσματάκι κι ἀπ’ αὐτὸ τὸν «Ἐπίλογος» του,
» δηλαδὴ ἀπὸ τὴν οὐσία του, τὸ βλέπουμε πῶς ὁ συ-
» γραφέας του εἶναι ἄνθρωπος πού τῶχει μελετημέ-
» νο τὸ ζήτημά του, καὶ πῶς μ’ ὄλα του τὰ ψεγάδια
» τοῦ ἀξίζει τὸ βραβεῖο, μὲ τὴ συμφωνία ὅμως πού ἀ-
» ναφέρουμε παραπάνω.

ΨΥΧΑΡΗΣ
ΑΔΕΕ. ΠΑΛΛΗΣ
ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ